**DERINIMO PAŽYMA**
**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2003 M. KOVO 3 D. NUTARIMO NR. 277 „DĖL ĮMONIŲ, VEIKIANČIŲ ENERGETIKOS SRITYJE, ENERGIJOS AR KURO, KURIŲ REIKIA ELEKTROS IR ŠILUMOS ENERGIJAI GAMINTI, PIRKIMŲ TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO“ PROJEKTO NR. 26-12687[1]**

| Eil. Nr. | Institucijos, su kuria derinta, pavadinimas, rašto data ir numeris | Pastabos ir pasiūlymai | Žyma apie pastabas ir pasiūlymus, į kuriuos nebuvo atsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies |
|---|---|---|---|
| 1. | Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija,<br>2026-09-30, Nr. 49 | Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija (toliau – Asociacija) susipažino su Energetikos ministerijos parengtu ir viešam derinimui pateiktu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 3 d. nutarimo Nr. 277 „Dėl Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti, pirkimų taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ projektu ir jam pastabų ar pasiūlymų neturi. Tačiau **norime atkreipti dėmesį** į kitą nuo lapkričio 1 d. įsigaliosiančią Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti, pirkimų taisyklių (toliau – Taisyklės) nuostatą, kuri galimai prieštarauja Energijos išteklių rinkos įstatymui arba buvo patvirtinta tinkamai neįvertinus pasekmių mažiems gamtinių dujų pirkėjams.<br><br>2025 m. gruodžio 16 d. Seimas patvirtino Energijos išteklių rinkos įstatymo Nr. XI-2023 8, 9, 10, 19[1], 28 straipsnių pakeitimo ir 23 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymą, kuriuo nuo š. m. lapkričio 1 d. įstatymo 23 straipsnis netenka galios ir šilumos tiekėjams, suvartojantiems 50 GWh gamtinių dujų ar daugiau, neliks prievolės 50 proc. gamtinių dujų įsigyti gamtinių dujų biržoje. Atitinkamai 2026 m. rugpjūčio 5 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 588 buvo pakeistos Taisyklės ir nuo lapkričio 1 d. įsigalios 21[1] straipsnio tokia redakcija:<br><br>„*21[1]. Šilumos tiekėjai, šilumos aukciono dalyviai, energijai gaminti naudojantys gamtines dujas, kurių konkurencinė šilumos gamybos veikla yra pripažinta reguliuojama (toliau – energetikos įmonės, energijai gaminti naudojančios gamtines dujas), gamtines dujas įsigyti gali bet kuriuo iš Taisyklių 20 punkte nurodytų būdų ar priemonių. Energetikos įmonės, energijai gaminti naudojančios gamtines dujas, įsigydamos gamtines dujas Taisyklių 20.2–20.5 papunkčiuose nurodytais būdais ar priemonėmis ir siekdamos atitikti Lietuvos* | **Neatsižvelgta**<br><br>Pažymėtina, kad siūlomi pakeitimai yra susiję su gamtinių dujų pirkimu, o ne Nutarimo projekto nuostatomis dėl biokuro įsigijimo ne Lietuvos Respublikos teritorijoje.<br><br>Papildomai pažymėtina, kad Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti, pirkimų taisyklių (toliau – Taisyklės) 21[1].1, 21[1].2, 21[1].3 papunkčiuose nustatytos nuostatos nesukuria šilumos gamintojams perteklinių reikalavimų įsigyjant gamtines dujas ir visiems šilumos gamintojams nustato vienodas sąlygas perkant gamtines dujas, reikalingas centralizuotai tiekiamai šilumai gaminti.<br><br>Po minėtų Taisyklių pakeitimo sudarytos sąlygos lanksčiau pirkti gamtines dujas – didiesiems šilumos gamintojams nereikia vertinti, kokį kiekį jie privalo įsigyti biržoje ir dėl to turėti rizikos, kad šio reikalavimo neįgyvendinus, gali būti pritaikytos Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos sankcijos. Mažesnieji, neįpareigotieji šilumos gamintojai, kaip ir anksčiau, galės rinktis jiems ekonomiškai palankesnį būdą – biržą arba |

[1] https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/6f21bd21b71e11f1af1b9d7fe5438307

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | *Respublikos šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 3 dalyje nustatytus reikalavimus, turi laikytis bent vienos iš toliau nurodytų sąlygų:*“<br><br>Tai reiškia, kad visi šilumos tiekėjai (įskaitant ir mažus gamtinių dujų pirkėjus) galės gamtines dujas įsigyti Taisyklių 20 punkte nurodytais būdais: biržoje, atviro konkurso, skelbiamų derybų, neskelbiamų derybų ar per CPO katalogą. **Tačiau** Taisyklėse visoms energetikos įmonėms (įskaitant ir mažus gamtinių dujų pirkėjus) nustatyta, kad įsigyjant gamtines dujas ne gamtinių dujų biržoje, o kitais būdais (Taisyklių 20.2–20.5), privalu laikytis bent vienos iš sąlygų, reglamentuotų $21^1$.1, $21^1$.2, $21^1$.3 papunkčiuose: 5 proc. mažesnės už biržoje kainos kriterijaus, arba jei biržoje nėra reikiamo kiekio dujų ar ketinama diferencijuoti gamtinių dujų tiekimo šaltinius pagal gamtinių dujų kilmės šalis.<br><br>Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog net ir mažiems šilumos tiekėjams, suvartojantiems mažiau kaip 50 GWh gamtinių dujų per metus, privalu įsigyjant gamtines dujas ne biržoje, laikytis $21^1$.1, $21^1$.2, $21^1$.3 papunkčiuose nurodytų sąlygų, **ko anksčiau iki Taisyklių pakeitimo jiems nereikėjo daryti**. Pažymėtina, kad įstatymas taip pat nereikalauja jokioms energetikos įmonėms prioritetą gamtinių dujų įsigijimui teikti biržai. Nors įstatymas buvo pakeistas, turint tikslą supaprastinti visiems gamtinių dujų įsigijimo procedūras, tačiau praktikoje netrukus **atsiras prievolė** teikti pirmenybę gamtines dujas įsigyti biržoje **net tiems gamtinių dujų pirkėjams, kuriems anksčiau jokių prievolių nebuvo**.<br><br>Matant būtinybę keisti Taisyklių nuostatas, suderinant su Energijos išteklių rinkos įstatymo nuostatomis, **siūlytina atsisakyti perteklinių nuostatų Taisyklių $21^1$ ir $21^2$ straipsniuose** ir juos išdėstyti taip:<br><br>„$21^1$. Šilumos tiekėjai, šilumos aukciono dalyviai, energijai gaminti naudojantys gamtines dujas, kurių konkurencinė šilumos gamybos veikla yra pripažinta reguliuojama (toliau – energetikos įmonės, energijai gaminti naudojančios gamtines dujas), gamtines dujas įsigyti gali bet kuriuo iš Taisyklių 20 punkte nurodytų būdų ar priemonių. ~~Energetikos įmonės, energijai gaminti naudojančios gamtines dujas, įsigydamos gamtines dujas Taisyklių 20.2–20.5 papunkčiuose nurodytais būdais ar priemonėmis ir siekdamos atitikti Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 3 dalyje nustatytus reikalavimus, turi laikytis bent vienos iš toliau nurodytų sąlygų:~~<br><br>~~$21^1$.1. laimėjusio pasiūlymo nustatymo dieną laimėjusio pasiūlymo kaina yra 5 procentais ir daugiau mažesnė už biržos operatoriaus interneto svetainėje~~ | dvišalius sandorius (pirkimus vykdyti pagal Taisyklių nuostatas).<br><br>2025 m. rengiant Energijos išteklių rinkos įstatymo Nr. XI-2023 8, 9, 10, $19^1$, 28 straipsnių pakeitimo ir 23 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo bei Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektus, buvo akcentuojama, kad gamtinių dujų įsigijimas gamtinių dujų biržoje užtikrina pagrįstą kuro įsigijimo kainą, o šilumos tiekėjams pasirinkus kitus gamtinių dujų įsigijimo būdus, turėtų būti užtikrinama, kad jų kitais būdais įsigyjamų gamtinių dujų kaina neviršytų kuro kainų, susiformavusių gamtinių dujų biržoje. Šilumos tiekėjai, norėdami sudaryti dvišalius kontraktus ne per gamtinių dujų biržą, pirmiausia turėtų būti suinteresuoti įvertinti gamtinių dujų biržoje prieinamus produktus ir kainas, ir tik tuo atveju, jei dvišaliu kontraktu įsigytų gamtinių dujų kaina neviršija kainų, susiformavusių gamtinių dujų biržoje, sudaryti dvišalį kontraktą.<br><br>Atitinkamai, siekiant suderinti Taisyklių nuostatas su nuo 2026 m. lapkričio 1 d. įsigaliosiančiais anksčiau minėtais įstatymų pakeitimais bei užtikrinti šilumos gamintojų reguliuojamos veiklos sąnaudų pagrįstumą, buvo parengtas ir priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 3 d. nutarimo Nr. 277 „Dėl Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti, pirkimų taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas (toliau – Nutarimo projektas). |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | ~~skelbiamą ateities sandorių atitinkamo pristatymo laikotarpio vidutinę gamtinių dujų biržos kainą Lietuvos Respublikos teritorijoje, kuri skelbiama *European Energy Exchange* (EEX) interneto svetainės skiltyje *Market Data Hub*. Nesant atitinkamo pristatymo laikotarpio skelbiamų vidutinės gamtinių dujų biržos kainos duomenų, taikoma artimiausio trumpiausio biržos operatoriaus skelbiamo pristatymo laikotarpio, apimančio atitinkamą pristatymo laikotarpį, vidutinė gamtinių dujų biržos kaina. Kai atitinkamas pristatymo laikotarpis patenka į kelis biržos operatoriaus nustatytus pristatymo laikotarpius, taikoma šių laikotarpių svertinė vidutinė kaina;~~<br><br>~~$21^1$.2. gamtinių dujų biržoje dėl objektyvių priežasčių nebuvo galima įsigyti reikalingo gamtinių dujų kiekio ar jo dalies;~~<br><br>~~$21^1$.3. gamtinės dujos įsigyjamos Taisyklių 43.11 papunktyje nurodytomis sąlygomis.~~<br><br>~~$21^2$. Laikoma, kad $21^1$.2 papunktyje nurodyta sąlyga įvykdyta, jeigu:~~<br><br>~~$21^2$.1. energetikos įmonėms, energijai gaminti naudojančioms gamtines dujas, pateikus pavedimą biržoje įsigyti atitinkamo gamtinių dujų pristatymo laikotarpio gamtines dujas, dieninių ir (ar) mėnesinių sandorių rinkoje už laimėjusiame pasiūlyme nurodytą kainą, toks pavedimas nėra įvykdomas. Pavedimas laikomas tinkamai pateiktu, kai jis yra pateikiamas ne vėliau kaip per 3 valandas nuo prekybos sesijos pradžios ir nėra atšaukiamas ne trumpiau kaip 48 valandas nuo pavedimo pateikimo į biržą momento;~~<br><br>~~$21^2$.2. laikotarpiu nuo sprendimo dėl laimėjusio pasiūlymo nustatymo dienos iki sutarties su juo sudarymo gamtinių dujų biržoje dėl objektyvių priežasčių nebuvo galima įsigyti reikalingo gamtinių dujų kiekio ar jo dalies (prekyba gamtinėmis dujomis biržoje nebuvo vykdoma). Laikoma, kad gamtinėmis dujomis biržoje neprekiaujama, jeigu gaunamas rašytinis biržos operatoriaus patvirtinimas. Biržos operatorius patvirtinimą pateikia ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo energetikos įmonių, energijai gaminti naudojančių gamtines dujas, kreipimosi gavimo.“~~<br><br>Prašome Energetikos ministerijos kaip galima greičiau įvertinti šiame rašte išdėstytas aplinkybes bei motyvus ir atitinkamai atlikti teisės akto pakeitimus, kad būtų pašalinti pertekliniai reikalavimai gamtinių dujų pirkėjams. | Atsižvelgiant į Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos pateiktą pastabą *„Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, siekiant nuoseklaus, aiškaus ir išsamaus teisinio reglamentavimo, siūlome, analogiškai kaip ir biokuro įsigijimo ne biržoje atvejais, Taisyklėse palikti esamus (Taisyklių $21^1$.1–$21^1$.2 papunkčiai ir $21^2$ punktas) arba numatyti (atnaujinti) atitinkamus kriterijus dėl gamtinių dujų įsigijimo ekonominio naudingumo ir negalėjimo įsigyti biržoje objektyvumo sąlygų vertinimo. Priešingu atveju, panaikinus Taisyklių $21^1$.1–$21^1$.2 papunkčius ir $21^2$ punktą, ir Taisyklėse palikus tik biokuro įsigijimo ekonominio naudingumo ir negalėjimo įsigyti biržoje objektyvumo sąlygų vertinimo kriterijus, teisinis reglamentavimas taptų neišsamus ir būtų neaišku, kokiais kriterijais remiantis gamtinių dujų įsigijimo ne biržoje atvejais būtų įgyvendinamos aukščiau minėtos ŠŪĮ 32 straipsnio 3 dalies nuostatos“,* Nutarimo projektu Taisyklėse buvo pakoreguoti $21^1$.1–$21^1$.2 papunkčiai ir paliktas galioti $21^2$ punktas, kuriuose nustatyti ekonominio naudingumo ir negalėjimo įsigyti biržoje reikalingo gamtinių dujų kiekio sąlygų vertinimo kriterijai ir kuriais remiantis gamtinių dujų įsigijimo ne biržoje atvejais, būtų įgyvendinamos Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 3 dalies nuostatos. |

_____